

S ú d I. s t o l c e s ť a ž n o s t i p r o t i r o z h o d n u t i u Š t á t n e h o p o z e m k o v é h o ú r a d u o p r e j í m a c e j c e n e n e v y h o v e l, r e k u r z n ý s ú d u s n e s e n i e s ú d u I. s t o l i c e p o t v r d i l.

N a j v y š š í s ú d d o v o l a c i e m u r e k u r z u n e v y h o v e l.

D ô v o d y :

S ť a ž o v a t e l i a k o b ý v a l í a r e n d á t o r i d o m á h a j ú s a u r č e n i a z v l á š t n e j n á h r a d y p o d ľ a p r e d p i s u § 43, o d s t. 2 n á h r a d o v é h o z á k o n a v z n e n í z á k o n a č. 220/1920 S b. z. a n. t i t u l o m i n v e s t í c i e, u č i n e n e j z a t r v a n i a a r e n d á l n e h o p o m e r u a p r e d p r e v z a t í m č i a s t k y a r e n d o v a n é h o v e ľ k o s t a t k u, a t o v y b u d o v a n í m o b y t n é h o d o m u a d o m u p o t r e b n é h o p r e u m i e s t e n i e h o s p o d á r s k e j č e ľ a d i.

I d e t e d y u ž p o d ľ a p o v a h y v e c i s a m e j a a j p o d ľ a o b s a h u ú r a d n é h o s v e d e c t v a p r e d s t a v e n s t v a o b c e T. o b u d o v y s l ť ť i a c e k p r o v o z u r a c i o n á l n e h o z e m e d e l s k é h o o b h o s p o d á r e n i a p r e v z a t e j p ō d y, s p a d a j ú c e p o d u s t a n o v e n i e § 8 b o d 6 v l á d n e h o n a r i a d e n i a č. 53/1921 S b. z. a n., a n i e o b u d o v y s l ť ť i a c e k z v l á š t n e j z á r o b k o v e j č i n n o s t i, v y b o č u j ú c e j z r á m c a r ý d z e z e m e d e l s k é h o h o s p o d á r e n i a (t o v á r e n s k é b u d o v y a p o d o b n é) a n e p a t r í p r e t o z a t i e t o b u d o v y p r o t i š t á t u z v l á š t n a n á h r a d a p o d ľ a u ž c i t o v a n é h o § 43, o d s t. 2 n á h r a d o v é h o z á k o n a, a l e p r i c h á d z a j ú t i e t o b u d o v y v ú v a h u l e n s h ľ a d i s k a § § 2, 3, 4, 5 a 8 v l. n a r. č. 53/1921 S b. z. a n. v z n e n í v l á d. n a r. č. 296/1922 S b. z. a n., t a k ž e m á b y ť p o u ž i t á p r i o c e ň o v a c o m p o k r a č o v a n í t a b u l k a I I (p ō d a p r e v z a t á s b u d o v a m i) a ž e m o ž n o m a ť k r o m e t o h o n a t i e t o b u d o v y z r e t e ľ v p r í p a d e § 4 p o s l e d n e j š i e c i t o v a n é h o v l. n a r i a d e n i a a j p r i p r i z n á n í b o n i t n e j p r i r á ž k y.

T a k t o d ō s l e d n e j u d i k u j e N a j v y š š í s ú d (v i d ť r o z h o d n u t i a S b. n. s. č. 6380, 8208, 8636 a t d.) a n e r o z h o d u j e p r i t o m o k o l n o s ť, ž e t a k é t o i n v e s t í c i e p o p r í p a d e u č i n e n é b o l y s o z r e t e ľ o m n a p ō v o d n e v y š š í r o z m e r h o s p o d á r s t v a (p r e d m e t u a r e n d y) a ž e p o z e m k o v o u r e f o r m o u a p r e v z a t í m p ō d y b o l a p o s t i h n u t á l e n p o m e r n e m e n š i a j e h o č a s ť.

P r e t o ž e r o z h o d n u t i e Š t á t n e h o p o z e m k o v é h o ú r a d u o p r e j í m a c e j c e n e, č. j. 131.437/34-II-4 a u s n e s e n i a n í ť ť i c h s ú d o v v y š š i e o z n a č e n ý m z á k o n n ý m u s t a n o v e n i a m v y h o v u j ú a r e k u r z n ý s ú d s p r á v n e z d ō r a z n i l, ž e n á r o k s ť a ž o v a t e ľ o v a k o a r e n d á t o r o v m o h o l b y s a o p i e r a ť l e n o u s t a n o v e n i e § 43 a) n á h r a d o v é h o z á k o n a v z n e n í z á k o n a č. 220/1922 S b. z. a n., — k t o r é h o p o d m i e n k y k t o r é h o n i e s ú v š a k d a n é — a s ť a ž o v a t e ľ m i c i t o v a n ý § 43, o d s t. 2 u ž u v e d e n é h o z á k o n a s t a n o v í p r e d p i s y d o t ý c n e u p l a t n e n i a i n v e s t i č n ý c h n á k l a d o v v l a s t n í k o m s a m ý m, j e d o v o l a c í r e k u r z s ť a ž o v a t e ľ o v n e o p o d s t a t n e n ý.

Čís. 15868.

A j d o h o d a o t. z v. s ú k r o m n e j k o m p e n z á c i i p l a t e b n e j p o d l i e h a d e v i z o v ý m p r e d p i s o m a p r e t o m á b y ť — v o v z ť a h u k R u m u n s k u — k r y t á p o v o l e n í m N á r o d n e j b a n k y Č e s k o s l o v e n s k e j i R u m u n s k e j.

(Rozh. zo 4. februára 1937, Rv III 259/36.)

Žalujúca strana (tuzemský vývozca) a žalovaná strana (tuzemský dovozca) uzavrely dňa 27. marca 1934 v rámci príslušných devizových povolení dohodu o súkromnej kompenzácii platov, vyplývajúcich pre nich z rumunského vývozu resp. dovozu, v tom smysle, že žalujúca strana sa zaviazala dať žalovanej strane k dispozícii exportnú valutu, ktorú získa vývozom motýk do Rumunska, v rumunských Lei u rumunskej banky, aby žalovaná strana nimi zaplatila rumunskému vývozcovi kukuricu, ktorú dovezie z Rumunska; voči tomu sa žalovaná strana zaviazala zaplatiť protihodnotu týchto Lei v Kč (po srážke smluvnej odmeny) v prospech žalujúcej strany na kompenzačné konto u banky U. v Bratislave. — Žalujúca strana domáhala sa žalobou protihodnoty zbytku 213.855.60 Lei, ktorých žalovaná strana nepoužila. — Žalovaná strana namietala najmä, že v rozhodnej dobe, keď mala byť kukurica dovezená, došlo v Rumunsku k zákazu jej vývozu, tak že žalovaná strana kukuricu nemohla doviesť, zbytku složených Lei nemohla použiť a nie je preto povinná zaplatiť žalujúcej strane ich protihodnotu.

S ú d I. s t o l i c e žalobe vyhovel. D ô v o d y: Zprávou Čsl. vyslanectva v Bukurešti č. j. 1427/35 z 21. februára 1935 v spojení s overenými prekladmi príslušných kráľovských dekrétov a vyhlášok je dokázané, že dňa 29. marca 1934 bol uverejnený v rumunskou úradnom liste kráľovský dekrét č. 841 zo dňa 27. marca 1934, ktorým sa počínajúc od 30. marca 1934 zakazuje vývoz kukurice druhov pignoletto a cinquantiu, dňa 9. mája 1934 kráľovský dekrét č. 1390 z 9. mája 1934, ktorým sa počínajúc od 9. mája 1934 zakazuje vývoz obilia všetkého druhu a fazule a dňa 30. júla 1934 kráľovský dekrét č. 2317 zo dňa 28. júla 1934 s účinnosťou od 30. júla 1934 bol zase uvoľnený vývoz všetkého obilia okrem pšenice. Aby bolo možno posúdiť, aký vliv mal zákaz vývozu kukurice, účinný od 9. mája 1934 až do 30. júla 1934, na plnenie žalobnej pohľadávky, je treba zistiť, aké smluvné povinnosti mala žalovaná strana a či plnenie týchto bolo znemožnené nahodilým zákazom vývozu kukurice, tak že by jej záväzok zanikol. Podľa smluvného listu zo dňa 27. marca 1934 bola žalujúca strana povinná vyviezť motyky v úhrnnej cene 445.000 Kč, z toho časť v cene 350.000 Kč za 14 dní odo dňa uzavrenia kompenzačnej zmluvy (27. marca 1934) a zbytok asi za 6 týždňov po obdržaní čsl. príslubu, t. j. predbežného povolenia ku kompenzačnému obchodu. Je zistené podľa uvedeného listu a ostatnej korešpondencie, že žalujúca strana predala tieto motyky firme A. v Arade a že táto firma bola povinná podľa svojej úmluvy so žalujúcou stranou složiť kúpnu cenu v Lei u rumunskej banky, aby žalovaná strana mohla nimi pri istých podmienkach disponovať cieľom uhradenia kúpnej ceny kukurice, ktorú mala nakúpiť v Rumunsku a vyviezť. Ďalej je dokázané, že firma A. složila kúpnu cenu u banky C. v Timisoare, ktorá zase dala túto sumu k dispozícii pre žalovanú stranu u filiálky A. banky v Bukurešti a táto banka z príkazu firmy A. a žalovanej strany zriadila v prospech firmy H. v Braile, od ktorej žalovaná strana kukuricu kupovala, akreditív. A. banka v svojom liste zo dňa 29. mája 1934 sdelila žalovanej strane, že na základe tohoto akreditívu bude konať platby firme H. proti predloženiu vzorca C, vidimovaného rumunským colným úradom na preukázanie toho, že na základe príslubu

zo dňa 12. marca 1934, č. 4023, udeleného firme A. Národnou bankou Rumunskou, bola žalovanou stranou vyvezená z Rumunska kukurica v hodnote akreditovanej sumy. A. banka v tomto liste mimo toho sdeľuje žalovanej strane, že súčasne vyzvala firmu H., aby jej zaslala obratom vidimované formuláry C a sdelila jej jednacie číslo definitívneho povolenia Národnej banky Rumunskej, načo bude uvedená suma použitá podľa poukazu žalovanej strany v prospech firmy H. Z toho plynie, že firma H. nemohla dostať skoršie platbu z peňazí složených firmou A., než A. banka dostala od firmy H. colným úradom vidimovaný formulár C a dokiaľ Národná banka Rumunská neudelila definitívne devizové povolenie k tejto platbe. Žalovaná strana, aj čo sa týka žalobného zbytku složených Lei, mohla dostať v smysle rumunského kompenzačného povolenia k voľnej dispozícii tieto Lei až vtedy, keď sa vykázala u Národnej banky Rumunskej formulárom C, vidimovaným rumunským colným úradom na preukázanie toho, že ďalšiu kukuricu skutočne prepravila cez rumunskú hranicu. Je tedy zistené, že žalovaná strana o tom vedela a bola s tým srozumená, že žalujúca strana vopred vyvezie svoje motyky, že tieto motyky sú predané firme A. a že táto je oprávnená a povinná uhradiť kúpnu cenu takým spôsobom, že ju složí u rumunskej banky. Bolo tedy ponechané žalovanej strane vývozom kukurice v rámci predbežného povolenia zadovážiť si od Národnej banky Rumunskej povolenie k vybraniu složených Lei. Žalujúca strana nemala robiť nič iného než motyky vyviezť a postarať sa o to, aby jej odberateľka firma A. složila kúpnu cenu u rumunskej banky, určenej žalovanou stranou. Týmto žalujúca strana splnila všetky svoje smluvné povinnosti. V tomto spore ide o zbytok 213.855.60 Lei, ktoré firma A. složila dňa 15. mája 1934 a dňa 19. mája 1934. V čase tohoto složenia bol zákaz vývozu kukurice už v platnosti. Motyky v úhrnnej cene 445.000 Kč boly však žalujúcou stranou vyvezené už v dobe od 7. apríla 1934 do 28. apríla 1934. Žalujúca strana bola podľa smluvy povinná, aby tento kompenzačný obchod umožnila, motyky vopred vyviezť, a žalovaná strana bola srozumená s tým, aby firma A. složila a to v smysle základnej smluvy zo dňa 27. marca 1934 behom mesiaca mája 1934 najpozdejšie však do 15. júna 1934 kúpnu cenu v Lei u rumunskej banky. Složenie kúpnej ceny, ako je zistené, bolo skončené dňa 19. mája 1934. Podľa záväzného obsahu základnej smluvy žalujúca strana bola povinná ešte pred tým, než žalovaná strana nakúpi kukuricu, na každý pád vyviezť motyky do Rumunska a firma A. bola povinná kúpnu cenu za ne složiť. Len čo tedy žalujúca strana motyky vyviezla a odovzdala firme A., čo sa stalo už dlhší čas pred vydaním zákazu vývozu kukurice, bolo nemožné pre žalujúcu stranu odvolať tieto úkony a s týmto výsledkom bola žalovaná strana podľa smluvy úplne srozumená. Aj keby sa žalujúca strana bola dozvedela o zákaze vývozu obilia zo dňa 9. mája 1934 ihneď a nie až z listu žalovanej strany zo dňa 29. mája 1934, už nebola vstave pre vzniklé práva tretej osoby, t. j. firmy A. zakázať složenie Lei dňa 15. mája 1934 a dňa 19. mája 1934. Toto právo firmy A. složiť po prevzatí motýk kúpnu cenu v Lei u rumunskej banky a jej skutočné složenie boly právnou situáciou, ktorú podľa smluvy obidve strany chcely a schválily, takže žalovaná strana s touto

udalosťou musela počítať. Podľa základnej zmluvy zo dňa 27. marca 1934 žalovaná strana bola povinná hneď po obdržaní zprávy o týchto složeniach složiť v prospech žalujúcej strany na kompenzačné konto u banky U. protihodnotu v Kč. Je pravda, že hospodárskym účelom kompenzačnej dohody medzi stranami bolo, aby žalovaná strana získala prostriedky k tejto platbe u banky U. dovozom kukurice do tuzemska. Ale tento hospodársky účel nestal sa podľa práve zisteného stavu veci obsahom kompenzačnej zmluvy, bolo v právnom smysle vecou žalovanej strany, či jej k dispozícii dané Lei chce a môže použiť pre nákup kukurice. Žalujúca strana bola iba povinná vyviezť motyky a postarať sa o složenie kúpnej ceny v Lei v prospech žalovanej strany a o vydanie predbežného prísľubu Národnej banky Rumunskej, ktorý sa nachádzal v rukách firmy A., a predbežného prísľubu Národnej banky Československej do rúk žalovanej strany resp. jej rumunského zmocnenca firmy H., aby žalujúca strana takým spôsobom so svojej strany zriadila predpoklady dovozu kukurice žalovanou stranou na kompenzačné konto. Len k uskutočneniu týchto predpokladov sa žalujúca strana zaviazala. S hľadiska smluvných záväzkov prevzatých žalujúcou stranou bolo právne ľahostajné, či žalovaná strana po splnení záväzkov žalujúcej strany kukuricu skutočne bude chcieť alebo môcť vyviezť. Zákaz vývozu zo dňa 9. mája 1934 je preto náhodou, ktorou snáď bol vývoz kukurice znemožnený, ale tento vývoz nebol podmienkou, na splnení ktorej právne závisel nárok žalujúcej strany proti žalovanej strane na zaplatenie žalobnej protihodnoty v Kč. Zákaz vývozu kukurice nie je tedy náhodou, ktorou by bolo znemožnené plnenie smluvnej povinnosti žalovanej strany.

O d v o l a c í s ú d rozsudok súdu I. stolice potvrdil v podstate s poukazom na jeho dôvody.

N a j v y š š í s ú d rozsudok odvolacieho súdu rozviazal a uložil mu ďalšie pojednávanie a nové rozhodnutie.

D ô v o d y:

Už zo samej dohody zo dňa 27. marca 1934, ale aj z ostatného obsahu spisov vysvitá, že sporové strany boli si vedomé toho, že ich dohoda o t. zv. súkromnej kompenzácii platobnej podlieha devizovým predpisom a preto má byť krytá povolením Národnej banky Československej i Rumunskej. Podľa smerodajného skutkového stavu sporové strany skutočne o tieto povolenia zakročili a tiež ich dosiahly. Netreba se preto zaoberať otázkou, ktorý devizový predpis to bol, ktorý toto povolenie činil potrebným, lebo to je vec spomenutých devizových úradov. Keby nebolo potrebné, nebolo by k nemu — ako je to tvrdené a zistené — došlo. Takto však podľa úmyslu samých sporových strán mala sporná dohoda byť v súhlase s devizovými predpismi a mala tedy tiež v rámci oných devizových povolení byť prevedená. Tieto povolenia však za sporu vôbec neboly predložené, ba ani ich dáta a čísla nemožno z obsahu spisov bezpečne zistiť, tým menej ich obsah, t. j. podmienky, pri ktorých sporná súkromná kompenzácia platobná bola povolená. Bez

znalosti tohoto obsahu povolenia, po pr. prípadných všeobecných predpisov Národných bank a k o j e h o s ú č i a s t k y [vo Sbíerke zákonov a nariadení neboly o súkromných kompenzáciach v pomere k Rumunsku vôbec žiadne predpisy vyhlásené, krome všeobecných zmienok v pozdejších opatreniach Národnej banky Čs. č. 245/1934 Sb. z. a n. (čl. 17), č. 54/1935 Sb. z. a n. (čl. 17) a č. 74/1936 Sb. z. a n. (čl. 12)], nemožno tento spor vôbec posúdiť, najmä nemožno posúdiť opodstatnenosť námietky žalovanej firmy, že po prípade akým spôsobom bola sporná dohoda (podľa obsahu devizového povolenia, ktorý podľa úmyslu samých sporových strán bol súčasťou už samej smluvy) podmienená tým, že sa žalovanej strane skutočne podarí vzájomný dovoz kukurice z Rumunska. Ak to bolo podmienkou povolenia, odpadne potreba zaoberať sa zvlášť námietkou žalovanej strany o význame hospodárskeho účelu sporného ujednanania, ako významnej pohnútky obidvoch strán; v zápornom prípade však nebude — z dôvodov napadnutého rozsudku — možno hovoriť o tom, že s týmto údajným hospodárskym účelom žalovanej strany počítala aj žalujúca strana a tým odpadne aj poukaz dovolacej žiadosti na rozhodnutie Úr. sb. č. 70. Neprávom preto pominul odvolací súd navrhovaný dotaz na Národnú banku Čs. v spomenutom smere, lebo však vyložený obsah devizového povolenia je otázka skutková a nie právna. Zo zistených podmienok tohoto povolenia bude teprv možno posúdiť tiež, či žalobné plnenie je právne dovolené, najmä aj v tom smere, či žalujúca strana môže sa ho domáhať do vlastných rúk, lebo však žalovaná strana podľa dohody zo dňa 27. marca 1934 zaviazala sa platiť na »kompenzačné konto« a nie priamo žalujúcej strane.

Poznamenáva sa, že v prípade potreby bude tiež treba objasniť, čo to bol formulár C, o ktorom je v spore reč, aby sa mohlo posúdiť, ktorá zo sporových strán mala sa o tento formulár C postarať, najmä, či a v akom pomere bol k vývoznému povoleniu pre kukuricu z Rumunska, ktoré podľa dohody zo dňa 27. marca 1934 mala obstaráť žalujúca strana.

Bolo preto treba podľa § 543 Osp. rozhodnúť, ako sa stalo.

Otázkou, či žalujúca strana dala žalovanej strane svoju exportnú valutu v Rumunsku k dispozícii a tedy sama smluvu splnila alebo nie, sa Najvyšší súd nezaoberal, lebo žalujúca strana po tejto stránke v odpovedi vytýka dovolacej žiadosti žalovanej strany neprípustné novoty, čo ovšem nebráni tomu, aby v novom odvolacom pokračovaní táto otázka nebola vzatá na pretras.

Čís. 15869.

I. O otázke, či pohľadávka maďarského veriteľa, vzniklá pred 26. februárom 1919 v starých korunách rakúsko-uhorských proti československému dlžníkovi, zanikla úplne alebo čiastočne prevodom na tuzemskú osobu, nemôže rozhodovať súd (exekučný súd).

II. Riadny súd nemôže záväzne rozhodnúť o tom, či sa na určitú pohľadávku vzťahuje pokračovanie podľa oddielu V. Úmluvy č. 55/1930 Sb. z. a n., ak si na ňu činí nárok Čsl. zúčtovací ústav.

(Rozh. zo 4. februára 1937, R IV 9/37.)